קיצור שלחן ערוך — הלכות ברכות השחר

אַחַר לַעֲסֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה, יֵשׁ מַחֲלֹקֶת הַפּוֹסְקִים אִם הַשּׁוֹמֵעַ יַעֲנֶה אָמֵן אוֹ לֹא. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין כָּאן סִיּוּם הַבְּרָכָה אֶלָּא וְהַעֲרֶב נָא וְכוּ' גַּם כֵּן נִמְשָׁךְ לְמַעְלָה, וְהַכֹּל הִיא בְּרָכָה אֶחָת. וְעַל כֵּן אֵין לַעֲנוֹת אָמֵן. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דְּכָאן הוּא סִיּוּם הַבְּרָכָה. וְהַעֲרֶב נָא, הִיא בְּרָכָה אַחֶרֶת, וּצְרִיכִים לַעֲנוֹת אָמֵן. וְלָכֵן הַמְבָרֵךְ יֶשׁ לוֹ לוֹמַר בְּרָכָה זֹאת בְּלַחַשׁ, שֶׁלֹּא יִשְׁמַע חֲבֵרוֹ וְיָבֹא לִידֵי סְפֵקָא.

בִּרְכַּת הַנּוֹתֵן לַשֶּׂכְוִי בִּינָה וְכוּ', לֹא יְבָרֵךְ עַד שֶׁיָּאִיר הַיּוֹם.

בִּרְכַּת פּוֹקֵחַ עִוְרִים, יָכוֹל גַּם סוּמָא לְבָרֵךְ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֲנָאָה שֶׁאֲחֵרִים מַרְאִים לוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ. [אִם קָדַם וּבֵרַךְ זוֹקֵף כְּפוּפִים קֹדֶם שֶׁבֵּרַךְ מַתִּיר אֲסוּרִים, שׁוּב לֹא יְבָרֵךְ מַתִּיר אֲסוּרִים, שֶׁכְּבָר נִכְלַל בְּזוֹקֵף כְּפוּפִים, שֶׁבִּכְלַל זְקִיפַת הַקּוֹמָה הִיא הַתָּרַת הָאֲבָרִים] (רז"ש סִימָן מ"ו סָעִיף ה').

אַחַר הַמַּעֲבִיר שֵׁנָה מֵעֵינַי וּתְנוּמָה מֵעַפְעַפַּי, אֵין עוֹנִין אָמֵן, כִּי אֵין כָּאן סִיּוּם בְּרָכָה, אֶלָּא וִיהִי רָצוֹן וְכוּ', שַׁיָּךְ גַּם כֵּן לִבְרָכָה זֹאת. וְסִיּוּם הַבְּרָכָה הוּא, הַגּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

הַנֵּעוֹר כָּל הַלַּיְלָה מְבָרֵךְ בַּבֹּקֶר כָּל בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר, חוּץ מִבִּרְכַּת עַל נְטִילַת יָדַיִם שֶׁאֵינוֹ מְבָרֵךְ. וּבִרְכַּת אֱלֹהַי נְשָׁמָה וְהַמַּעֲבִיר שֵׁנָה וְכֵן בִּרְכוֹת הַתּוֹרָה, יֵשׁ סָפֵק אִם יְבָרֵךְ אוֹ לֹא, וּלְכָךְ יֵשׁ לוֹ לְהַדֵּר לִשְׁמֹעַ אוֹתָן מִפִּי אֲחֵרִים וְלַעֲנוֹת אָמֵן (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ו' סָעִיף ט).

כָּל בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר אִם לֹא אָמָרָן קֹדֶם שֶׁיִּתְפַּלֵּל, יָכוֹל לְאָמְרָן לְאַחַר הַתְּפִלָּה חוּץ מִבִּרְכַּת עַל נְטִילַת יָדַיִם (מִכְּיוָן שֶׁיֵּשׁ אוֹמְרִים דִּנְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית נִתְקָנָה מִשּׁוּם הַתְּפִלָּה, אִם כֵּן לְאַחַר שֶׁהִתְפַּלֵּל אֵין עוֹד מָקוֹם לִבְרָכָה זֹאת), וְחוּץ מִבִּרְכַּת אֱלֹהַי נְשָׁמָה (שֶׁכְּבָר יָצָא בִּבְרִכַּת מְחַיֵּה הַמֵּתִים).

וּבִרְכוֹת הַתּוֹרָה אִם לֹא אָמָרָן קֹדֶם הַתְּפִלָּה, נֶחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים אִם יֹאמְרָן לְאַחַר הַתְּפִלָּה אוֹ לֹא. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא יֹאמְרָן, מִשּׁוּם דִּכְבָר נִפְטַר בְּאַהֲבָה רַבָּה (אוֹ אַהֲבַת עוֹלָם), שֶׁיֵּשׁ בִּבְרָכָה זֹאת גַּם כֵּן מֵעֵין בִּרְכַּת הַתּוֹרָה, וְתֵן בְּלִבֵּנוּ בִּינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד וְכוּ'. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דְּאֵין בִּרְכַּת אַהֲבָה רַבָּה פּוֹטֶרֶת מִבִּרְכוֹת הַתּוֹרָה, אֶלָּא אִם לוֹמֵד לְאַחַר הַתְּפִלָּה מִיָּד בְּלִי הֶפְסֵק. לָכֵן לְכַתְּחִלָּה צְרִיכִים לִזָּהֵר לְבָרֵךְ בִּרְכוֹת הַתּוֹרָה קֹדֶם הַתְּפִלָּה. וּבְדִיעֲבַד אִם שָׁכַח לְבָרֵךְ קֹדֶם הַתְּפִלָּה, יִלְמַד אֵיזֶה דָּבָר מִיָּד אַחַר הַתְּפִלָּה. וְאִם גַּם זֹאת שָׁכַח, אֲזַי מִסְפֵּקָא גַּם כֵּן אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ עוֹד בִּרְכַּת הַתּוֹרָה (מ"ו מ"ז נ"ב).

אִם קָרָאוּהוּ לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה קֹדֶם שֶׁבֵּרַךְ בִּרְכוֹת הַתּוֹרָה, אִם אֶפְשָׁר לוֹ לְבָרֵךְ קֹדֶם, כָּל בִּרְכוֹת הַתּוֹרָה, וְגַם לוֹמַר לְכָל הַפָּחוֹת פָּסוּק אֶחָד כְּגוֹן יְבָרֶכְךָ וְגוֹ', יַעֲשֶׂה כֵּן וְאַחַר כָּךְ יַעֲלֶה לַתּוֹרָה וִיבָרֵךְ. וְאִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן, יַעֲלֶה כָּךְ לַתּוֹרָה. וְכֵיוָן שֶׁבֵּרַךְ אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ וְכוּ', לֹא יֹאמַר אַחַר כָּךְ, רַק בִּרְכַּת אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ וְכוּ' וְהַעֲרֶב נָא וְכוּ' עַד לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְיֹאמַר יְבָרֶכְךָ וְכוּ' (חיי אדם).